

УДК 811.161.2+81'373:001.4

В. Л. ІВАЩЕНКО

(Київ, Україна)

ІСТОРИОГРАФІЯ ТЕРМІНОЗНАВСТВА: МЕТАМОВА І СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ

Узагальнено досвід українських і зарубіжних термінознавців та систематизовано теоретичні праці, присвячені історіографічним аспектам вивчення термінознавчої думки й окремих термінологій, що дало підстави для виокремлення нового напрямку досліджень – історіографії термінознавства з її предметом, завданнями, метамовою опису й структурними підрозділами.

Ключові слова: історіографія термінознавства, метамова, структурний підрозділ (розділ), аспект, наукова праця.

Історіографія термінознавства — це окремий дослідницький розділ теорії термінознавства як частини теорії мовознавства й теорії розвитку [світової] науки, що є складником:

1) історіографії мовознавства, або історіографії / історіології [7] науки про мову (лінгвістичної історіографії) – напрямку досліджень, присвяченого розвитку знань про мову в історії науки й культури, теоретичному осмисленню цього розвитку, аналізу теорій і концепцій генези лінгвістичної думки в цілому, та в її окремих аспектах, традиціях, течіях, напрямках, розділах і школах; процесу розвитку знань про мову [6];

2) історіографії науки (від грец. *historia* – розповідь про минулі події, про те, що пізнано, досліджено і *grapho* – пишу) як: різних форм історико-наукових реконструкцій, які показують реальний історичний процес розвитку науки на базі відповідних методів дослідження, способів добору, опису та інтерпретації наукових текстів, відкриттів, наукових теорій [39]; дослідження історії науки та сукупності досліджень, присвячених певній темі або історичній епосі; відстеження шляхів історичного пізнання минулого, з'ясування рушійних сил прогресу науки, закономірностей появи й зміни різних напрямів та шкіл, міри об'єктивної істинності створених концепцій [3].

За аналогією до визначення історіографії мовознавства як історії мовознавства / історії лінгвістичних учень [5; 6; 45] історіографію термінознавства можна кваліфікувати як історію термінознавства –

розділ термінознавства, який займається історією становлення й удосконалення предмета, методів і структури термінознавства, його місця в системі наук, формування його теорій і принципів, а також окремих термінологічних шкіл [14, с. 13]. У цьому контексті розрізняють історію термінознавства й власне історичне термінознавство – розділ термінознавства, який вивчає історію термінологій для того, щоб з'ясувати тенденції їх формування й розвитку, а також дати правильні рекомендації щодо їх упорядкування [Там само, с. 13].

В українському мовознавстві термін *історіографія термінознавства* фактично не використовують. Натомість лише спорадично вживають термін *історія термінознавства (термінології)* та *історія терміна*. Дещо активніше послуговуються терміном *історичне термінознавство*, який набув статусу офіційного на позначення вже сформованого в українському термінознавстві підрозділу. В аспекті досліджуваної проблеми вважаємо за необхідне не лише запровадити до наукового обігу термін *історіографія термінознавства*, а й розробити його, констатуючи факт виформовування історії / історіографії термінознавства в окремий дослідницький підрозділ, який на початок ХХІ ст. має всі підстави для такого виокремлення.

По-перше, актуальним сьогодні видається формулювання основних завдань історіографії термінознавства, а саме: 1) розробити принципи періодизації та виявити основні етапи історичного розвитку наукових знань про термін і галузеві термінології, з'ясувати їх хронологічні межі; 2) розкрити еволюцію логіки внутрішнього розвитку термінознавства з урахуванням історії розвитку мовознавства та власне історіографії науки в цілому; 3) поетапно описати еволюцію термінознавчої думки на тлі вивчення загальної динаміки наукового пізнання світу у форматі поступової зміни і / або співіснування чи домінування певних парадигм такого знання (наукових парадигм знання) або науково-дослідницьких парадигм, наукових теорій, концепцій, напрямів, шкіл, системи наукових поглядів, методів, інтерпретацій мовного матеріалу; 4) систематизуючи за проблематикою й узагальнюючи, проаналізувати праці термінознавців-теоретиків і термінологів-практиків минулого й сьогодення, дослідити їх наукову діяльність та спадщину; 5) виявити й описати основні напрями історіографічних термінознавчих досліджень, які сьогодні оформляються в самостійні дисциплінарні підрозділи; 6) з'ясувати й проаналізувати історичні етапи формування окремих галузевих термінологій, а також дослідити історію конкретних термінів (в аспекті історичного термінознавства); 7) розкрити еволюцію практичного впровадження здобутків термінознавства – проаналізувати історію організації термінологічної діяльності, зокрема в галузі упорядкування термінологій, стандартизації, термінологічної експертизи й редагування, термінографічної роботи, автоматизації термінологічної роботи, перекладу, навчання тощо з моменту виникнення й дотепер; 8) показати практичне застосування й закріплення досягнень теоретичного й прикладного термінознавства на тому чи тому етапі їх історичного розвитку з урахуванням соціальних наслідків упровадження досягнень цієї галузі людського пізнання;

9) у подальшому – випрацювати засади термінологічного планування й термінознавчої прогностики.

По-друге, чимало мовознавців активно послуговуються метомовою опису історіографії термінознавства, зокрема *теорія термінознавства / теоретичне термінознавство, методологія термінознавства, історія [українського] термінознавства, історія [української] термінографії, періодизація в історії [українського] термінознавства, напрям в історії [українського] термінознавства* тощо, яка сьогодні розпрацьовується на основі термінологічного апарату:

а) історіографії [українського] мовознавства як частини теорії лінгвістики, а саме: *теорія мовознавства / теоретичне мовознавство, лінгвометодологія / лінгвістичний метод, історія лінгвістики / історія лінгвістичних учень / історія [українського] мовознавства, історіографія лінгвістики / лінгвістична історіографія / історіографія / історіологія науки про мову / лінгвоісторіографія, періодизація в історії лінгвістики, напрям в історіографії лінгвістики, загальна історіографія лінгвістики, історіографія термінознавства, історіографія лексикології, історіографія фразеології, історіографія славістики* тощо [5–7; 21, с. 85–89; 45, с. 3–10].

б) історіографії науки як частини теорії розвитку науки, зокрема: *теорія науки / “теоретичний переворот”* (П. Б. Паршин); *науковий метод, парадигмальний метод, міжпарадигмальний метод, маргінальний метод, комплексний / комбінований метод, методологія, методика, “методологічний заколот”* (П. Б. Паршин); *історія науки / історіографія науки / історія наукової дисципліни – історіографія = наука: теорія історіографії, історія історіографії* (Б. Кроче), *історіограф; передісторія наукової дисципліни, періодизація в історії науки; допарадигмальна наука, парадигмальна наука / [наукова] парадигма знання / парадигма наукового знання / нормальна (зріла) наука, постпарадигмальна наука, наукова революція* (Т. С. Кун), *“парадигма розриву”* (боротьба конкурентних теорій, шкіль) // *“ancestor-hopping”, “стрибок від однієї спадщини до іншої”* (Р. Богранд), *класифікаційна стадія, стадія систематизації, теоретична стадія, догматична стадія / “період талмудизму”* (Л. С. Клейн) / *“період стагнації”* (тупцювання на місці), *проривання до нового знання, стадія заміщення старої парадигми, парадигма “третього світу”* (світу об’єктивного знання) (К. Поппер), *субпарадигма, мегапарадигма / глобальна парадигма знання, надпарадигма / суперпарадигма; поліпарадигмальний / поліпарадигмальність / поліпарадигматизм, мультипарадигмальний; напрям [в історіографії науки], інтерналістський напрям, екстерналістський напрям, частина парадигми – настановча, предметна, процедурна; параметр парадигми; спадкоємність знання, засновкове знання* (О. С. Кубрякова), *передзнання, трансформована сфера засновкових знань* (Г.-Г. Гадамер), *процес виробництва знання, теорія процесу виробництва знання; наукова школа, наукове співтовариство* та ін. [3; 31, с. 9; 32; 33; 46; 51; 53, с. 11, 21, 52].

Ураховуючи те, що в сучасному термінознавстві розрізняємо 1) системно-структурне / традиційне, функціональне, когнітивне / гносеологічне термінознавство (парадигмальні напрями досліджень), 2) теоретичне, загальне, методологічне, галузеве, типологічне, порівняльне, семасіологічне,

ономасіологічне, історичне, стилістичне, прикладне, перекладне, комунікативне, [лінгво]когнітивне, лінгвотехнологічне, зокрема комп'ютерне, фреймове, когнітивно-комунікативне, когнітивно-дискурсивне термінознавство, комп'ютерну термінографію, соціо[когнітивне] термінознавство (аспектуальні й крос-аспектуальні напрями досліджень), 3) структурно-функціональне, функціонально-когнітивне / когнітивно-функціональне термінознавство (крос-дисциплінарні напрями досліджень) та 4) власне історіографію термінознавства (крос-парадигмальний напрям), метамову опису історіографії термінознавства можна доповнити відповідними термінами на позначення цих структурних підрозділів, зокрема: *історіографія системно-структурного / традиційного термінознавства, історіографія функціонального термінознавства, історіографія когнітивного / гносеологічного термінознавства; історіографія методологічного термінознавства, історіографія типологічного термінознавства, історіографія порівняльного термінознавства, історіографія ономасіологічного термінознавства, історіографія семасіологічного термінознавства* тощо. Це терміни на позначення тих напрямів, які сьогодні ще вимагають свого розпрацювання.

У нашій статті зосередимо увагу на метатермінології й, відповідно, метатеорії вже розпрацьованих певною мірою структурних підрозділів історіографії термінознавства, серед яких: 1) історіографія теоретичного термінознавства – а) історіографія загального термінознавства; б) історіографія національного термінознавства або термінознавства конкретної мовної спільноти, країни (наприклад, історіографія українського, радянського, канадського термінознавства тощо); в) історіографія персоналій термінознавців-теоретиків і термінологів-практиків; г) історіографія аспектуальних напрямів історичного термінознавства – загальна історіографія національних термінологій, історіографія галузевого термінознавства / історіографія галузевих термінологій та історіографія терміна; 2) історіографія прикладного термінознавства – а) історіографія термінографії (теорії і практики укладання термінологічних словників); б) лексикографічна історіографія терміна; в) історіографія термінологічної діяльності; г) бібліографічна історіографія термінознавства.

При цьому, за Б. Кроче, важливо розрізнити “сучасну історію” як “історію недалекого минулого” – останні п'ятдесят, десять років, рік, місяць, минулий день, час, мить (щоправда, “сучасною” повинна називатися лише та історія, яка здійснюється безпосередньо на наших очах і в нашій свідомості, тобто виникає з життя, сьогодення: “будь-яка справжня історія є історія сучасна”) та “несучасну історію” як “історію минулого”, яка має справу з тим, що вже сталося, тобто з фактом минулого, і передбачає критичне його осмислення [31, с. 9]. Іншими словами, розрізнити сучасну історіографію термінознавства, або історіографію сучасного термінознавства, яка певною мірою корелює з теорією термінознавства, і несучасну історіографію термінознавства, або історіографію термінознавства минулого, яка корелює із власне історією термінознавства.

Історіографію загального термінознавства можна визначити як підрозділ теоретичного термінознавства, який на основі здійснення загального огляду термінознавчих праць кількох мовних спільнот (наприклад, європейської) різних історичних періодів аналізує історію розвитку наукових теорій (концепцій) терміна, термінологічних шкіл, напрямів, методів дослідження, термінознавчої проблематики, розробляє їх періодизацію.

У цьому аспекті актуальною видається історія сучасного термінознавства з ретроспективою в контексті дослідження теоретичних проблем, що відбито, наприклад, у таких загальнооглядових працях: у збірці праць французького фахівця з термінології А. Рея “Нариси з термінології” (1995), який присвятив окремий розділ питанням походження й розвитку термінології загалом, починаючи з праць видатних учених XVII ст., де розкрито історію окремих слів та ідей, номенклатур і термінологій, а також розроблено періодизацію розвитку термінології відповідно до основних соціальних і науково-технічних чинників формування європейської спільноти [90, с. 11–22]; у монографії іспанської дослідниці М. Т. Кабре “Термінознавство: теорія, методи і практика” (1992 / 1999), в якій здійснено короткий огляд європейського термінознавства, починаючи з перших спроб систематизації термінології у XVIII ст. до еволюції сучасної термінології [77], та статті іншої іспанської дослідниці, П. Фабер “Когнітивні зміни в термінознавстві й спеціалізованому перекладі” (2009), в якій подано короткий огляд основних теорій термінознавства в порядку їх виникнення, починаючи від перших теоретичних пропозицій, що мали нормативний характер, до теорій, які згодом виникли як реакція на загальну теорію терміна, як зростаюча тенденція до когнітивних зрушень у термінознавстві й спеціалізованому перекладі [78, с. 110–111]; у монографії українських мовознавців А. С. Д’якова, Т. Р. Кияка і З. Б. Куделько “Основи термінотворення: семантичний та соціолінгвістичний аспект” (2000), в якій проаналізовано проблеми історії термінологічного планування в розвинених країнах (починаючи з другої половини XIX ст.), країнах Третього світу, в колишньому Радянському Союзі та в Україні [16]; у пошуковій розвідці австралійської дослідниці Р. Уолш “Історія термінознавства” (2006), в якій за участю членів Міжнародної групи з питань термінології IGOTF-CSD (International Group on Terminology Frameworks – Communication Sciences and Disorders) було здійснено огляд наукової літератури англійською мовою з проблем вивчення термінології з 1960-х рр. і до теперішнього часу [93]; у статтях російських дослідників А. А. Полікарпова “Аналіз становлення термінознавства як наукова проблема” (1996) [49, с. 105–113] і Ю. О. Сорокіна “Історія і сучасний стан теорії терміна” (1996) [55, с. 164–167].

Історіографію національного термінознавства // термінознавства мовної спільноти можна визначити як підрозділ загального термінознавства, який вивчає історію розвитку або національної термінологічної думки, або термінологічної думки конкретної мовної спільноти з урахуванням її культурно-історичних особливостей.

Фундаментальними працями в цьому напрямі в аспекті історії минулого й сучасного термінознавства є монографії австрійської дослідниці Б. Мошитц-Гогшпіль “Радянська школа термінознавства (1931–1991)” (1994) [87] та російської дослідниці О. В. Борхвальдт “Історичне термінознавство російської мови” (2000) [8]. У зарубіжному мовознавстві до історіографічних праць цього спрямування можна віднести також статтю канадської дослідниці М. К. Л’Омм “Погляд на внесок Канади в термінологію” (2006), в якій у контексті аналізу термінологічного сьогодення представлено короткий історичний нарис розвитку цієї дисципліни в Канаді, починаючи з 70-х рр. ХХ ст. [83, с. 55–75].

Історіографію російського термінознавства розкривають також статті В. А. Татарінова “Етапи становлення вітчизняного термінознавства” (1994), “Формування напрямів і методів у вітчизняному термінознавстві” (1995) [63, с. 5–46; 62, с. 9–72], В. М. Лейчика “Напрями і методи вітчизняного термінознавства 20-х – початку 70-х рр.” (1999) [34, с. 268–272], С. В. Гриньова і В. М. Лейчика “До історії вітчизняного термінознавства” (1999), в якій ідеться про основні етапи формування російського термінознавства, починаючи з 30-х і до 90-х рр. ХХ ст., за його основними складниками – провідними публікаціями, створенням і діяльністю профільних установ, виникненням наукових шкіл, основними нарадами – напрямами й методами дослідження та їх практичною реалізацією [13, с. 1–13]. Історію розвитку термінознавчої думки в Україні проаналізовано в серії статей І. М. Кочан, зокрема, “Українське термінознавство 1920-х років: погляд з позицій ХХІ століття” (2011а), “Українське термінознавство 1940–1950-х років” (2011), “Українське термінознавство 1960–1990-х років” (2012) [27, с. 122–129; 28, с. 74–78; 29, с. 24–28].

Аспектуальним виявом цього напрямку є **загальна історіографія національних термінологій**, засвідчена, наприклад: монографіями польського дослідника М. Бонка “Виникнення і розвиток польської наукової термінології” (1984), в якій ідеться про процес формування польської наукової термінології, що розпочався приблизно з ХVІ ст., коли з’явилися перші математичні й астрономічні терміни, й тривав до початку ХХ ст.; констатовано факт створення перших експериментальних дослідницьких центрів у Польщі ще у ХVІІІ ст., а також проаналізовано останній етап формування польської наукової термінології, зокрема технічної [75], та російської дослідниці Т. С. Коготкової “Національні витоки російської термінології” (1991) [23]; дисертаційними дослідженнями В. І. Биганової “Якутська термінологія (етапи становлення)” (1996) [9] в російському термінознавстві, Л. А. Антонюк “Білоруська термінологія (становлення, розвиток, структура)” (1992) [2] в білоруському термінознавстві, Я. Хонзак-Яхич “Словенська термінологія в ХІХ ст. (з опертям на чеський вплив)” (1999) [80] у словенському термінознавстві; статтями В. А. Татарінова “Термінологічна лексика російської мови: еволюція проблем і аспектів вивчення” (2006) [59, с. 133–164] та А. Леган-Равнікар “Розвиток словенської термінології” (2010), в якій проаналізовано історію розвитку словенської термінології, що бере свій початок з ХVІ ст. й до 20-х рр. ХХ ст. – початку історії розвитку

сучасної словенської наукової термінології й відповідно професійної мови, а також описано чотири періоди розвитку термінології в Словенії у цих часових межах [89, с. 49–73].

Історіографію національної термінології часто представляють у контексті **історіографії термінологічної діяльності**, яку можна визначити як підрозділ теорії прикладного термінознавства, що вивчає організацію термінологічної роботи з упорядкування тієї чи тієї галузевої термінології на тлі розвитку всієї лексичної системи, матеріальної і духовної культури того чи того етносу. До праць такого типу можна віднести, наприклад, в Україні – статтю розробника основних засад розвитку української термінології 20-х рр. ХІХ ст. Гр. Холодного “До історії організації термінологічної справи на Україні” (1928), в якій уперше, починаючи з 60-х рр. ХІХ ст. і до початку 20-х рр. ХХ ст., здійснено аналітичний огляд практично-теоретичних спроб “поставити широко проблему” української наукової термінології [68, с. 9–20]; дисертаційне дослідження Н. В. Шуманської “Історія математично-природописно-лікарської секції наукового товариства ім. Т. Шевченка (1893–1940)” (2007), в якій побіжно розглянуто проблеми упорядкування природничої термінології [71].

Одним із аспектуальних виявів історіографії термінологічної діяльності є **історіографія персоналій** відомих термінознавців-теоретиків і термінологів-практиків як представників національного термінознавства або термінознавства конкретної мовної спільноти, країни, тобто опис історії життя й діяльності відомих постатей, які зробили значний внесок у розвиток теоретичного й прикладного термінознавства, а також історіографія термінотворчої та організаційної роботи в галузі термінології відомих громадських діячів. Серед фундаментальних праць такого спрямування можна назвати, наприклад: в Україні – дисертаційне дослідження А. А. Коробченко “Науково-педагогічна та просвітницька діяльність Олександра Янати” (2001) [25], праці В. Шендеровського “Нехай не гасне світ науки” (2003, 2006) [69; 70]; в Росії – статті В. А. Татарінова “Термінологічна концепція Д. С. Лотте” (2003), “З історії вітчизняного термінознавства: Ернест Карлович Дрезен” (2003а), “Термінологічні погляди Г. О. Винокура і О. О. Реформатського” (2003б) [58, с. 178–189; 56, с. 189–197; 60, с. 197–208].

До цього крос-аспектуального напрямку історіографічних досліджень (крос-аспектуального, тому що певною мірою взаємодіє з функціональним та власне історичним термінознавством) можна віднести також вивчення авторської термінології, наукової мови відомих громадських діячів і письменників конкретного історичного періоду. До праць такого спрямування належать, наприклад: в українському термінознавстві – дисертації С. Є. Вайнтруба “Термінологічна лексика (літературознавча і мовознавча) в критико-публіцистичній прозі О. С. Пушкіна” (1956) [10], Л. П. Гнатюк “Наукова термінологія в творах Г. С. Сковороди” (1998) [11], В. В. Деркача “Філологічна термінологія М. П. Драгоманова в системі української наукової термінології кінця ХІХ – початку ХХ століття” (1998) [17], О. С. Масликової “Філологічна термінологія Михайла Грушевського” (2004) [40], І. П. Мамчич “Мовознавча спадщина Василя Чаплєнка” (2002) [38],

Г. М. Наєнко “Наукова лексика у творах Транквіліона-Ставровельського” (1994) [43]; у російському термінознавстві – дисертації О. В. Федотової “Лексика науки і мистецтва в структурі мовної особистості А. А. Вознесенського” (2007) [66], Є. В. Лисициної “Лінгвістичні особливості філософського дискурсу П. А. Флоренського” (2006) [35], Н. В. Пирінової “Когнітивна зумовленість і стильові особливості судових промов Ф. Н. Плевако” (2006) [47], Д. А. Ярошенко “Формування авторських наукових економічних терміносистем в англійській мові XVII–XVIII століть (на матеріалі праць В. Петті і А. Сміта)” (2006) [72]; у чеському термінознавстві – дослідження Я. Губачека “Чеська педагогічна термінологія Я. А. Коменського” (1986) [81], А. Єдлічки “Йозеф Юнгманн і відродження літературознавчої та лінгвістичної термінології” (1948) [82]; у білоруському термінознавстві – статті В. П. Краснея, зокрема “Деякі особливості мови наукових праць Ф. М. Янковського” (1999) [30, с. 117–124].

Історіографію галузевого термінознавства, або історіографію галузевих термінологій (найпотужніший напрям, який вимагає окремого дослідження), можна визначити як підрозділ теоретичного термінознавства й аспектуальний вияв історичного термінознавства, який вивчає особливості історії розвитку термінологічної системи тієї чи тієї сфери людської діяльності, що також передбачає розроблення її періодизації з урахуванням культурно-історичних і суспільно-політичних чинників та особливостей історичного розвитку відповідних галузей знань. Цей напрям репрезентують, наприклад: в американському термінознавстві – монографія “Історія наукової англійської мови. Розповідь про її еволюцію, заснована на вивченні медико-біологічних термінів” (Е. Ендрюс, 1947) [74], дисертація “Про аналітичні “двигуни”, “архітектуру” даних та програмне забезпечення “інженерів”: метафоричні аспекти розвитку комп’ютерної термінології” (Р. К. Лінч, 1993), в якій зацентровано увагу на різних хронологічних періодах розвитку комп’ютерної термінології, починаючи з повоєнних років, аж до початку 1970-х рр. XX ст. [85]; у російському термінознавстві – монографія “Історія слов’янських термінів родинних відносин та деяких найдавніших термінів суспільного ладу” (О. М. Трубаčov, 1959), в якій історію зазначеної групи термінів розкрито в контексті історії суспільства, матеріальної культури, етнографії на тлі проблеми еволюції від матриархату до патріархату із залученням даних суміжних наук [65]; в українському термінознавстві – фундаментальні праці “Філософська термінологія в українській літературній мові дожовтневого періоду” (Д. П. Кирик, 1968) [22], “Нарис історії української граматичної термінології” (Н. А. Москаленко, 1959) [42], “Українська науково-технічна термінологія. Історія і сьогодення” (Г. Наконечна, 1999) [44], “Українська граматична терміносистема (історія та сучасний стан)” (О. В. Медведь, 2001) [41] та багато ін.; у польському термінознавстві – монографія “Польська термінологія логіки раннього Просвітництва” (Й. Вежховський, 1995) [94]; у хорватському термінознавстві – “Хорватська юридична термінологія в 2-й половині XIX ст. в загальномовному й термінологічному аспектах” (М. Мамич, 1990) [86].

Історіографію терміна можна визначити як підрозділ теоретичного термінознавства й аспектуальний вияв історичного термінознавства, який вивчає історію виникнення, функціонування та закріплення в конкретному мовному ареалі того чи того терміна (й відповідного йому поняття), еволюцію його фіксації в наукових працях та лексикографічних джерелах, етимологію, семантичний розвиток, починаючи від першої згадки про цей термін. Цей підрозділ термінознавчих досліджень засвідчують, наприклад: монографія іспанського вченого Х. Сагера “Нариси про дефініцію” (2000), в якій ретельно зібрано тексти відомих філософів про дефініцію й власне визначення самого терміна *дефініція*, починаючи від Платона й Аристотеля, Ісідоро із Севільї, Б. Паскаля, Б. Спінози, Дж. Локка, Г. В. Лейбніца, Дж. Берклі, І. Канта, Дж. С. Мілля, Г. Ріккєрта й до наших днів (дослідник вважає, що філософія має важливе значення для теорії терміна, адже прагне встановити зв’язок між поняттям і терміном) [91]; монографія російської дослідниці Г. А. Діанової “Термін і поняття: проблеми еволюції (до основ історичного термінознавства)” (2000), в якій ідеться про термінологію як знакову систему в історичному розвитку, особливості її взаємовідношень з іншими базовими знаковими системами в процесі еволюції наукового світогляду, про термін як знак, що відображає дійсність на різних етапах розвитку науки [19]; дисертація англійської дослідниці Т. Ліндстром “Історія поняття граматикизації” (2004), в якій проаналізовано історію терміна *граматикалізація* на тлі розвитку самої концепції граматикизації, започаткованої в кінці XIX – на початку XX ст. та відродженої у 70-х рр. XX ст. у контексті вивчення загальної методології історіографії лінгвістики, реконструкції історичного мовознавства, гіпотези односпрямованості та історії розвитку граматичної думки з ґрунтовним описом праць провідних мовознавців світу та розмежуванням основних періодів [84]; наукова розвідка російської дослідниці О. О. Макарихіної “Історія термінів в історії гуманітарної науки (на прикладі терміна *етнос*)” (2009) [37]; пошукові розвідки українських мовознавців, зокрема В. І. Гончарова “3 історії термінів *невод* і *сак*” (1982) [12], Т. А. Харитонової “Походження термінів на позначення категорії “матерія” в стародавніх мовах” (1984) [67] та багато ін.

Історіографію термінографії, яка як підрозділ теорії прикладного термінознавства вивчає історію теорії і практики укладання термінологічних словників, ілюструють, наприклад, дисертаційна праця білоруської дослідниці К. П. Любецької “Німецько-білоруська лексикографія XX ст. і формування білоруської термінології” (2004) [36]. Фрагментарно цей аспект розкривають пошукові розвідки російських учених, зокрема В. А. Татарінова “Біля джерел теоретичної термінографії: Дмитро Семенович Лотте” (1992) [61]; українських – І. М. Кочан “Українські термінологічні словники 20-х років XX століття з позицій сьогодення” (2011) [28], Л. О. Симоненко “Термін у загальномовному словнику” (2012) [54], Н. І. Андрейчук “Сім аспектів вивчення історії словникарства” (2004) [1] тощо.

Термінографічну історіографію можна визначити як підрозділ теорії прикладного термінознавства, який вивчає історичні аспекти галузевих термінологій, відбиті в історичних словниках та словниках енци-

клопедичного типу. У цьому плані заслуговують на увагу, наприклад: “Словник літературних термінів” (2005) М. Г. Абрамса, вперше опублікований у 1957 р., в якому зібрано короткі історичні нариси термінів, які використовують у літературних дискусіях, історії літератури та літературній критиці [73]; “Словник термінології англійських рукописів: 1450–2000” (2008), в якому зібрано близько 1500 термінів на позначення різних типів рукописів (від повсякденних листів, заміток, списків покупок до правових документів), їх виробництва й використання у Великобританії, фізичних характеристик і матеріалів, письмових приладь, поштового маркування і друку, а також питань, пов’язаних із літературою, бібліографією, архівами, палеографією, редагуванням і друком рукописів, картографуванням, торгівлею, геральдикою, юриспруденцією, військовою та морською справою з коротким їх визначенням, історичною довідкою або поясненням загальної історичної ситуації, перехресними покликаннями та з окремими підбірками ілюстрацій до них [76]; “Історія мистецтв: основні поняття” (2006), в якому стаття, присвячена тому чи тому поняттю, містить основне визначення терміна, діапазон його значень та контекстів застосування, історію розвитку, функціонування та відповідне розуміння реалії, яка за ним стоїть, ілюстративний матеріал з історичних та сучасних праць, у яких уживається це поняття, елементи візуалізації поняття, бібліографічні покликання, в яких це поняття використовувалося [79]; “Лінгвістична енциклопедія” О. О. Селіванової (2010), у статтях якої подано етимологію термінів, хронологію виникнення й розроблення їх понять, аналіз дискусійних питань і ключових проблем відповідних мовознавчих дисциплін; сучасний стан дослідження, головні ознаки й типи представлення лінгвістичних реалій; їхні синонімічні й антонімічні кореляти, англомовні еквіваленти [52].

Певною мірою цей напрям термінознавчих досліджень репрезентують термінографічні праці, присвячені авторській термінології, що відбиває конкретну історичну епоху, зокрема в українському мовному просторі це — “Словник літературознавчих термінів Івана Франка” С. П. Пінчука й Є. С. Регушевського (1966) [48], “Словник мовознавчих термінів Івана Франка” Є. С. Регушевського (2002) [50] тощо.

Бібліографічна історіографія термінознавства / термінографії — підрозділ теорії прикладного термінознавства, який розкриває історію розвитку термінознавства в самій хронологічній послідовності подання наукових та лексикографічних праць, що відбито більшою мірою в бібліографічних покажчиках, зокрема: в Україні — “Термінознавство в Україні: Бібліографічний покажчик 1947–1980” (М. П. Богуцька, А. В. Лагутіна, 1982) [64], “Українська термінографія (1948–2002): Бібліографічний покажчик” (М. Комова, 2003) [24], “Проблеми термінознавства на сторінках часопису “Мовознавство” (1967–2011 рр.): Бібліографічний і тематичний покажчик” (М. С. Єльнікова, Л. М. Мітрохіна, Ю. Ф. Прадід, 2013) [20]; в Росії — “Термінознавство: Покажчик праць, опублікованих вітчизняними термінологами в ХХ ст.” (В. А. Татаринів, 1998) [57], “Термінологія ХХ ст.” (Ю. А. Бельчиков, 1999) [4], “Покажчик термінологічних дисертацій: Довідковий посібник” (С. В. Гриньов-Гриневиц, В. П. Гриньов-

ва, Л. П. Мінкова, Т. Г. Скопюк, 2006), в якому авторський колектив російських та українських мовознавців систематизував термінологічні праці за період 1946–2005 рр. [15]; у *Білорусії* – “Білоруське мовознавство: дисертації з білоруської мови, захищені в Республіці Білорусь (1990–2011 рр.)” (Д. В. Дзятко, С. В. Шаховська, 2011), у якому засвідчено 57 термінологічних дисертаційних праць [18].

Підсумовуючи, зазначимо, що історіографічні праці в українському термінознавстві з’явилися давно (ще у 20-х рр. ХХ ст.), проте про зародження власне наукової історіографії термінознавства як самостійної дисципліни з її предметом, завданнями, метамовою можна говорити лише сьогодні, коли актуальною виявилася не лише нагальна потреба осмислити здобутки наших попередників у цій царині, проаналізувати основні тенденції розвитку термінологічної думки як історичного процесу в парадигмальному аспекті, дати її періодизацію, а й сформулювати теоретичні засади, предмет, завдання та методологію цього напряму термінознавчих пошуків.

В Україні й досі немає фундаментальних досліджень, у яких би історію розвитку українського термінознавства, всебічне вивчення його національних наукових традицій було б проаналізовано в історіографічно-парадигмальному аспекті на тлі історії розвитку світового термінознавства (зіставлення історій розвитку національних наукових традицій в інших країнах) у контексті загальної лінгвістичної історіографії.

Саме тому основним завданням у розпрацюванні історіографії українського термінознавства сьогодні є визначення основних етапів (періодів) його історичного розвитку й формування як розділу мовознавства та самостійної галузі знання саме в парадигмальному аспекті в контексті розвитку сучасного мовознавства й науки загалом, що вимагає окремого фундаментального дослідження.

1. *Андрейчук Н. І.* Сім аспектів вивчення історії словникарства // Проблеми української термінології: Зб. наук. пр. – Львів: Ліга-Прес, 2004. – С. 32–33.
2. *Антонюк Л. А.* Белорусская терминология (становление, развитие, структура): Автореф. дисс. ... докт. филол. наук: 10.02.02 / БГУ. – Минск, 1992. – 46 с.
3. Археологический портал знаний / Разработ. с 2003 г. сотрудн. Института археологии и этнографии СО РАН и Института систем информатики им. А. П. Ершова СО РАН; науч. руковод. проекта: Ю. П. Холюшкин, Ю. А. Загорюлько. – Режим доступа: <http://www.sati.archaeology.nsc.ru/classarch2/classarch/fragment.php?code=60>.
4. *Бельчиков Ю. А.* Терминология ХХ века // Библиография. – 1999. – № 3. – С. 119–121.
5. *Березин Ф. М.* История лингвистических учений. – М.: Высшая школа, 1975. – 304 с.
6. *Бокадорова Н. Ю.* Историография лингвистики // Лингвистический энциклопедический словарь / Главн. ред. В. Н. Ярцева. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – Режим доступа: <http://tapemark.narod.ru/les/204b.html>.
7. *Бокадорова Н. Ю.* Проблема историологии науки о языке // Вопросы языкознания. – 1986. – № 6. – С. 68–75.
8. *Борхвальдт О. В.* Историческое терминоведение русского языка. – Красноярск, 2000. – 199 с.
9. *Быанова В. И.* Якутская терминология (этапы становления): Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.06 / Ин-т гуманитарных исследований. – Якутск, 1996. – 118 с.

10. *Вайнтруб С. Є.* Термінологічна лексика (літературознавча і мовознавча) в критико-публіцистичній прозі О. С. Пушкіна: Автореф. дис. ... канд. філол. наук / Київський держ. ун-т. – К., 1956. – 16 с.
11. *Гнатюк Л. П.* Научная терминология в произведениях Г. С. Сковороды: Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.02 / Киевский гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К., 1998. – 20 с.
12. *Гончаров В. І.* З історії термінів *НЕВОД* і *САК* // Мовознавство. – 1982. – № 3. – С. 60–63.
13. *Гринев С. В., Лейчик В. М.* К истории отечественного терминоведения // Научно-техническая информация. Серия 1. Организация и методика информационной работы: Ежемесячн. научн.-техн. сб. – М.: Всерос. ин-т науч. и техн. информации РАН, 1999. – № 7. – С. 1–13.
14. *Гринев-Гриневиц С. В.* Терминоведение: Учеб. пос. для студ. высш. учеб. завед. – М.: Академия, 2008. – С. 181с.
15. *Гринев-Гриневиц С. В., Гринева В. П., Минкова Л. П., Скотюк Т. Г.* Указатель терминологических диссертаций: Справочное пос. / Российское терминологическое общество (РОССТЕРМ). – Белосток; М.: б/и, 2006. – 750 с.
16. *Дяков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б.* Основи термінотворення: семантичний та соціолінгвістичний аспект. – К.: Видавн. дім “КМ Academia”, 2000. – 218 с.
17. *Деркач В. В.* Філологічна термінологія М. П. Драгоманова в системі української наукової термінології кінця ХІХ – початку ХХ століття: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Сімферопольський держ. ун-т. – Сімферополь, 1998. – 194 л.
18. *Дзятко Д. В., Шахоўская С. У.* Беларускае мовазнаўства: дысертацыі па беларускай мове, абароненыя ў Рэспубліцы Беларусь (1990–2011 гг.): Науковы даведнік. – Мінск: БДПУ, 2011. – 400 с.
19. *Дианова Г. А.* Термин и понятие: проблемы эволюции (к основам исторического терминоведения). – М.: Еврошкола, 2000. – 184 с.
20. *Єльнікова М. С., Мітрохіна Л. М., Прадід Ю. Ф.* Проблеми термінознавства на сторінках часопису “Мовознавство” (1967–2011 рр.): Бібліографічний і тематичний покажчик. – Сімферополь: Тавр. нац. ун-т імені В. І. Вернадського, 2013. – 32 с.
21. *Каморникова Ю. В.* Основні методи лінгвістичноісторіографічного дослідження проблеми членів речення і принципів їх виділення в лінгвістиці ХІХ ст. – початку ХХІ ст. // Методи лінгвістичних досліджень. – Слов’янськ, 2010. – С. 85–89.
22. *Кирик Д. П.* Философская терминология в украинском литературном языке дооктябрьского периода: Автореф. дис. ... канд. филол. наук / ЛГУ. – Львов, 1968. – 16 с.
23. *Коготкова Т. С.* Национальные истоки русской терминологии. – М.: Наука, 1991. – 120 с.
24. *Комова М.* Українська термінографія (1948–2002): Бібліограф. покажчик. – Львів: Ліга-Прес, 2003, – 112 с.
25. *Коробченко А. А.* Науково-педагогічна та просвітницька діяльність Олександра Янати: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2001. – 22 с.
26. *Кочан І. М.* Українські термінологічні словники 20-х років ХХ століття з позицій сьогодення // Термінологічний вісник: 36. наук. пр. / Відп. ред. В. Л. Іващенко. – К.: ІУМ НАНУ, 2011. – Вип. 1. – С. 156–162.
27. *Кочан І.* Українське термінознавство 1920-х років: погляд з позицій ХХІ століття // Вісник Львівського ун-ту. Серія філологічна. – 2011(а). – Вип. 52. – С. 122–129.
28. *Кочан І.* Українське термінознавство 1940–1950-х років // Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. Серія “Проблеми української термінології”. – 2011(б). – № 709. – С. 74–78.
29. *Кочан І.* Українське термінознавство 1960–1990-х років // Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. Серія “Проблеми української термінології”. – 2012. – № 733. – С. 24–28.

30. Красней В. П. Некаторыя асаблівасці мовы навуковых прац Ф. М. Янкоўскага // Красней В. П. Беларуская тэрміналогія: 36. арт. / Рэдкал. Э. А. Ялоўская (адк. рэд.) і інш. — Мінск: БДУ, 2011. — С. 117–124.
31. Кроче Б. Теория и история историографии / Пер. с итал. И. М. Заславской; науч. ред. М. Л. Андреева. — М.: Школа “Языки русской культуры”, 1998. — 192 с.
32. Кубрякова Е. С. Парадигмы научного знания в лингвистике и ее современный статус // Известия Академии наук СССР. Серия литературы и языка. — 1994. — № 2. — Т. 53. — С. 3–15.
33. Кун Т. С. Структура научных революций / Пер. с англ. И. З. Налетова. — М., 1975 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://psylib.org.ua/books/kunts01/index.htm>.
34. Лейчик В. М. Направления и методы отечественного терминоведения 20-х — начала 70-х гг. // Русский Исторический Вестник. — 1999. — Т. 2. — С. 268–272.
35. Лисицына Е. В. Лингвистические особенности философского дискурса П. А. Флоренского: Автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Ставропольский гос. ун-т. — Ставрополь, 2006. — 22 с.
36. Любецкая К. П. Нямецка-беларуская лексікаграфія XX ст. і фарміраванне беларускай тэрміналогіі: Дис. ... канд. філал. навук: 10.02.01 / ІМ НАН Беларусі. — Мінск, 2004. — 186 л.
37. Макарихина О. А. История терминов в истории гуманитарной науки (на примере термина «этнос») // Вестник Нижегородского ун-та им. Н. И. Лобачевского. — 2009. — № 1. — С. 146–152.
38. Мамчиц І. П. Мовознавча спадщина Василя Чапленка: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Дніпропетровський нац. ун-т. — Дніпропетровськ, 2002. — 22 с.
39. Маркова Л. А. Историография науки // Энциклопедия эпистемологии и философии науки. — М.: «Канон+», РООИ «Реабилитация». И. Т. Касавин, 2009. — Режим доступа: http://epistemology_of_science.academic.ru/287/историография_науки.
40. Масликова О. С. Філологічна термінологія Михайла Грушевського: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Донецький нац. ун-т. — Донецьк, 2004. — 176 с.
41. Медведь О. В. Українська граматична терміносистема (історія та сучасний стан): Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Х., 2001. — 202 с.
42. Москаленко Н. А. Нарис історії української граматичної термінології. — К.: “Радян. школа”, 1959. — 224 с.
43. Насенко Г. М. Наукова лексика у творах Транквіліона-Ставровельського: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02 / Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — К., 1994. — 23 с.
44. Наконечна Г. Українська науково-технічна термінологія. Історія і сьогодення. — Львів: Кальварія, 1999. — 110 с.
45. Німчук В. В. Мовознавство на Україні в XIV–XVII ст. — К.: Наук. думка, 1985. — 222 с.
46. Паршин П. Б. Теоретические перевороты и методологический мятеж в лингвистике XX века // Вопросы языкознания. — 1996. — С. 19–42.
47. Пиримова Н. В. Когнитивная обусловленность и стиливое своеобразие судебных речей Ф. Н. Плевако: Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Ростовский гос. пед. ун-т. — Таганрог, 2006. — 160 с.
48. Пінчук С. П., Регушевський Є. С. Словник літературознавчих термінів Івана Франка. — К.: Наук. думка, 1966. — 271 с.
49. Поликарпов А. А. Анализ становления терминоведения как научная проблема // Русский Филологический Вестник. — 1996. — Т. 81. — № 1. — С. 105–113.
50. Регушевський Є. С. Словник мовознавчих термінів Івана Франка. — Сімферополь: Вид-во “Доля”, 2002. — 118 с.
51. Рыбаков В. А., Покрышкин А. Л. Совместима ли психология и естественнонаучная парадигма? — Томск, 2005. — Режим доступа: <http://psyfactor.org/lib/paradigma.htm>.
52. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. — Полтава: “Довкілля-К”, 2010. — 844 с.

53. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. — Полтава: “Довкілля-К”, 2008. — 712 с.
54. Симоненко Л. О. Термін у загальнономовному словнику // Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті. — К.: Ін-т української мови НАНУ, 2011. — С. 308–314.
55. Сорокин Ю. А. История и современное состояние теории термина // Терминоведение. — 1996. — № 1–3. — С. 164–167.
56. Татаринев В. А. Из истории отечественного терминоведения: Эрнест Карлович Дрезен // Татаринев В. А. История отечественного терминоведения: В 3 т. — М.: Москов. Лицей, 2003(а). — Т. 3: Аспекты и отрасли терминологических исследований (1973–1993). Хрестоматия. — С. 189–197.
57. Татаринев В. А. Терминоведение: Указ. работ, опубли. отеч. терминологами в XX веке. — М.: Москов. Лицей; Рус. филол. вестник, 1998. — 175 с.
58. Татаринев В. А. Терминологическая концепция // Татаринев В. А. История отечественного терминоведения: В 3 т. — М.: Москов. Лицей, 2003. — Т. 3: Аспекты и отрасли терминологических исследований (1973–1993). Хрестоматия. — С. 178–189.
59. Татаринев В. А. Терминологическая лексика русского языка: эволюция проблем и аспектов изучения // Русский язык в современном обществе: Функциональные и статусные характеристики. Серия: Теория и история языкознания. / РАН ИНИОН; Отв. ред. Е. О. Опарина, Е. А. Казак. — М.: ИНИОН РАН, 2006. — С. 133–164.
60. Татаринев В. А. Терминологические воззрения Г. О. Винокура и А. А. Реформатского // История отечественного терминоведения: В 3 т. — М.: Москов. Лицей, 2003(б). — Т. 3: Аспекты и отрасли терминологических исследований (1973–1993). Хрестоматия. — С. 197–208.
61. Татаринев В. А. У истоков теоретической терминографии: Дмитрий Семенович Лотте // Филологические науки. — 1992. — № 1. — С. 81–86.
62. Татаринев В. А. Формирование направлений и методов в отечественном терминоведении // Татаринев В. А. История отечественного терминоведения. — М.: Москов. Лицей, 1995. — Т. 2: Направления и методы терминологических исследований: Очерк и хрестоматия. — Кн. 1. — С. 9–72.
63. Татаринев В. А. Этапы становления отечественного терминоведения // Татаринев В. А. История отечественного терминоведения. Классики терминоведения: Очерк и хрестоматия. — М.: Москов. Лицей, 1994. — С. 5–46.
64. Терминоведение на Украине. Библиографический указатель 1947–1980 / Сост. М. Ф. Богущкая, А. В. Лагутина. — К.: Наук. думка, 1982. — 105 с.
65. Трубачев О. Н. История славянских терминов родства и некоторых древнейших терминов общественного строя. — М.: Изд-во АН СССР, 1959. — 212 с.
66. Федотова О. В. Лексика науки и искусства в структуре языковой личности А. А. Вознесенского: Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Тюменский гос. ун-т. — Тюмень, 2007. — 216 с.
67. Харитонова Т. А. Походження термінів на позначення категорії “матерія” в стародавніх мовах // Мовознавство. — 1984. — № 1. — С. 71–75.
68. Холодний Гр. До історії організації термінологічної справи на Україні // Вісник ІУНМ. — 1928. — Вип. 1. — С. 9–20.
69. Шендеровський В. Нехай не гасне світ науки / За ред. Е. Бабчук. — К.: Вид-во “Рада”, 2003. — Кн. 1. — 416 с.
70. Шендеровський В. Нехай не гасне світ науки / За ред. Е. Бабчук. — К.: Вид-во “Рада”, 2006. — Кн. 2. — 328 с.
71. Шуманська Н. В. Історія математично-природописно-лікарської секції наукового товариства ім. Т. Шевченка (1893–1940): Автореф. дис. ... канд. істор. наук: 07.00.07 / Державний вищий навч. заклад “Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т імені Григорія Сковороди”. — Переяслав-Хмельницький, 2007. — 23 с.
72. Ярошенко Д. А. Формирование авторских экономических терминосистем в английском языке XVII–XVIII веков (на материале работ В. Петти и А. Смита):

- Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Саратовская гос. академия права. – Саратов, 2006. – 152 с.
73. *Abrams M. H.* A Glossary of Literary Terms. – Boston: Thomson, Wadsworth, 2005. – 432 p.
74. *Andrews E.* A History of Scientific English. The Story of its Evolution Based on a Study of Biomedical Terminology. – N. Y.: Richard R. Smith, 1947. – 342 p.
75. *Bąk M.* Powstanie i rozwój polskiej terminologii nauk ścisłych. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1984. – 187 s.
76. *Beal P.* A Dictionary of English Manuscript Terminology: 1450-2000. – Oxford: Oxford University Press, 2008. – xviii, 457 p.
77. *Cabrè M. T.* Terminology. Theory, Methods and Applications / Ed. by J. C. Sager; translated by J. A. DeCesaris. – Amsterdam: John Benjamins Publishing Co, 1999. – 320 p. (Original title: La Terminologia. La teoria, els mètodes, les aplicacions. – Barcelona, 1992).
78. *Faber P.* The Cognitive Shift in Terminology and Specialized Translation: MonTI. Monografias de Traducción e Interpretación. – 2009. – No. 1. – P. 107–134.
79. *Harris J.* Art History. The Key Concepts. – N. Y.: Routledge, Taylor&Francis Group, 2006. – 361 p.
80. *Honzak-Jahić J.* Slovensko strokovno izrazje v 19. stoletju (s poudarkom na čeških vplivih): Doktorska disertacija. – Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1999. – 670 str.
81. *Hubáček J.* Česká pedagogická terminologie J. A. Komenského. – Praha: Academia nakladatelství Československé akademie věd, 1986. – 76 s.
82. *Jedlička A.* Josef Jungmann a obrozenská terminologie literárně vědná a lingvistická. – Praha: Nákladem České akademie věd a umění v Praze, 1948. – 107 s.
83. *L'Homme M. C.* A Look at Some Canadian Contributions to Terminology // Picht H. (ed.). Modern Approaches to Terminological Theories and Applications, Linguistic Insights. – Bern: Peter Lang, 2006, P. 55–75. – Access mode: <http://www.ling.umontreal.ca/lhomme/docs/MCLlsp2005-final.pdf>.
84. *Lindström T.* The History of the Concept of Grammaticalisation: Dissertation Submitted for the degree of PhD [Electronic Thesis] / Department of English Language and Linguistics, University of Sheffield. – Sheffield, 2004. – 453 p. – Access mode: http://etheses.whiterose.ac.uk/1437/2/Lindstrom_Tiedemann%2C_Therese.pdf.
85. *Lynch R. K.* “On Analytical ‘Engines’, Data ‘Architectures,’ and Software ‘Engineers’: Metaphoric Aspects of the Development of Computer Terminology”: Ph.D. diss. / Columbia University Teachers College, 1993. – 419 p.
86. *Mamić M.* Hrvatsko pravno nazivlje u 2 polovici XIX stoljeca s opcejezičnog i nazivoslovnog gledišta: Doktorska disertacija / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet. – Zagreb, 1990. – 252 str.
87. *Moschitz-Hagspiel B.* Die Sowjetische Schule der Terminologie (1931–1991). – Wien, 1994. – 348 s.
88. *Rankin K. J., Schofield R. N.* The Troubled Historiography of Classical Boundary Terminology: Papers produced as part of the project “Mapping frontiers, plotting pathways: routes to North-South cooperation”. – University College Dublin. Institute for British-Irish Studies, 2004. – No. 2. – 12 p. – Access mode: http://www.ucd.ie/ibis/filestore/wp2004/41/41_rankin.pdf.
89. *Ravnikar A. L.* Razvoj slovenskega strokovnega izrazja // Terminologija in sodobna terminografija [Elektronski vir] / Uredile N. Ledinek, M. Žagar Karer, M. Humar; prevod angleških povzetkov M. Pavlič in B. Trebar, prevod hrvaških povzetkov J. Gostečnik: Znanstvena monografija je recenzirana: El. knjiga. – Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2010. – Str. 49–73.
90. *Rey A.* Essays on Terminology / Transl. and ed. by J. C. Sager; Introduction by B. de Bessé. – Amsterdam: John Benjamins Publishing Co, 1995. – 223 p.
91. *Sager J. C.* Essays on Definition / With an Introduction by A. Rey. – Amsterdam: John Benjamins Publishing Co, 2000. – 256 p.
92. *Terseglav M.* Folkloristična terminologija, njena zgodovina in strokovna produktivnost // Traditions: zbornik Inštituta za slovensko narodopisje in Glasbenonarodopisnega

- inštituta = acta Instituti ethnographiae Slovenorum. – Ljubljana: Inštitut za slovensko narodopisje, 1992. – Št. 21. – Str. 259–268.
93. *Walsh R. A History of the Terminology of Communication Sciences and Disorders.* – 2006. – 29 p. – Access mode: http://www.cplol.eu/eng/History_of_CSD.pdf.
94. *Wierzchowski J. Polska terminologia logiki wczesnego Oświecenia.* – Siedlce: WSRP, 1995. – 206 s.

V. L. Ivashchenko

HISTORIOGRAPHY OF TERMINOLOGY:
METALANGUAGE AND STRUCTURAL UNITS

The paper generalizes of the experience of the Ukrainian and foreign terminologists and systematizes theoretical works on historiographical aspects of terminologies study. The research affords grounds for establishing new vector of research – history of terminography with its own subject, tasks, description metalanguage and structural units.

Key words: historiography of terminology, metalanguage, structural unit, aspect, scientific work